

⁶ Порядок здійснення габаритно-вагового контролю та справляння плати за проїзд автомобільними дорогами загального користування транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові та/або габаритні параметри яких перевищують нормативні, затвердженим Постановою КМ України від 27 червня 2007 року № 879

⁷ Порядок здійснення габаритно-вагового контролю та справляння плати за проїзд автомобільними дорогами загального користування транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові та/або габаритні параметри яких перевищують нормативні, затвердженим Постановою КМ України від 27 червня 2007 року № 879

⁸ Закон, ВР України, від 22.12.2011, № 4282-VI «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

⁹ Закон, ВР України, від 30.06.1993, № 3353-XII «Про дорожній рух».

Резюме

У статті визначена сутність плати за проїзд автомобільними дорогами загального користування транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові та/або габаритні параметри яких перевищують нормативні, як квазіподатку, а також запропоновані конкретні шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання платежу. Визначена відмінність між податковими та неподатковими зборами згідно законодавства України.

Ключові слова: податок, плата, збір, квазіподатки.

Резюме

В статье определена сущность платы за проезд автомобильными дорогами общего пользования транспортных средств и других самоходных машин и механизмов, весовые или габаритные параметры которых превышают нормативные, как квази-налога, а также предложены конкретные пути совершенствования нормативно-правового регулирования платежа. Определенная разница между налоговыми и неналоговыми сборами согласно законодательству Украины.

Ключевые слова: налог, плата, сбор, квазиналоги.

Summary

The article deals with the essence of fare on automobile roads of common use of vehicles and other self-moving transport and mechanisms, weight and/or overall parameters of which exceed normative as quasi tax as well as certain proposed ways of improvement the normative and legal regulation of the payment. The distinction between tax and non-tax levy is specified by the legislation of Ukraine.

Key words: tax, payment, levy, quasi tax.

Отримано 25.07.2012

О. В. ТИХОНОВА

Олена Вікторівна Тихонова, кандидат юридичних наук, доцент Національної академії внутрішніх справ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА»

Питання, пов'язані з фінансовою безпекою держави, стають дедалі актуальнішими. Особливо гостро це відчувається під час певних негативних процесів, які відбуваються на внутрішньому ринку держави та безпосередньо впливають на стан її фінансової системи, на кшталт різкої та необґрунтованої зміни курсу іноземної валюти, який відбувся нещодавно. Водночас побудова ефективної системи забезпечення фінансової безпеки держави залежить, в тому числі, й від ступеня наукової розробленості даного питання.

Дослідженню змісту та особливостей забезпечення фінансової безпеки держави присвячували свої роботи провідні науковці, серед яких: О. І. Барановський, Е. С. Дмитренко, М. М. Єрмошенко, О. Ш. Петросян, А. І. Сухоруков, В. С. Чеботарев, С. С. Чеботарев, А. А. Хабибуліна та інші. Проте сьогодні відсутнє єдине розуміння змісту фінансової безпеки.

Метою статті є категорійний аналіз інституту фінансової безпеки та визначення її сутності на підставі отриманих результатів.

Розуміння сутності фінансової безпеки необхідно починати з дослідження ключових категорій, які утворюють зміст цієї дефініції.

Категорія «безпека» є загальноживаною. У різних словосполученнях її використовують як на побутовому рівні («безпечне життя», «безпечні продукти харчування» тощо), так і в законодавстві. Приклади використання зазначеного терміна у законодавстві зустрічаються у багатьох нормативно-правових актах. Зокрема, в Законі України від 19 червня 2003 № 964-IV «Про основи національної безпеки України» йдеться про національну безпеку, в Законі України від 8 липня 2011 р. № 3673-VI «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» – про громадську безпеку; в Указі Президента України від 8 липня 2009 р. № 514/2009 «Про Доктрину інфор-

маційної безпеки України» – про інформаційну безпеку; в Законі України від 17 грудня 1993 р. № 3745-ХІІ «Про пожежну безпеку» – про пожежну безпеку; в Законі України від 12 червня 2011 р. № 39/95-ВР «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» – про радіаційну безпеку. Наведений перелік не є вичерпним, адже й інші нормативно-правові акти вміщують поняття «безпека» у відповідних його формах.

Звертає на себе увагу той факт, що цей термін не є виключно правовим. Але, незважаючи на те, що він вживається у повсякденному житті, насамперед слід вести мову про його наповнення спеціальним правовим (юридичним) змістом, який відображає сутнісні риси правової дійсності.

Незважаючи на існування в сучасній науці думки, що «будь-яка спроба надати чітке визначення поняттю «безпека» заздалегідь приречена на невдачу та не має жодного практичного значення, тому неможливо передбачити та врахувати всі елементи, структури або процеси, які б гарантували безпеку у всіх можливих випадках»¹, більшість авторитетних вчених пропонують тлумачення цього терміна, що дає змогу узагальнити їх погляди та визначити об'єктивне тлумачення.

Для з'ясування сутності поняття «безпека» варто звернутися до його етимології. Як зазначено в літературі, термін «безпека» почали вживати ще в ХІІ столітті. Відповідно до словника Робера він означав стан духу людини, що вважала себе захищеною від будь-якої небезпеки.

На сьогодні не існує єдиного тлумачення зазначеної категорії. У різних джерелах зустрічаються схожі, але змістовно різні визначення. Зокрема, безпека це:

– відсутність небезпеки, збереженість, надійність; стан, при якому не загрожує небезпека комусь, чомусь; стан, коли кому-небудь чи чому-небудь ніщо не загрожує², безпечність³;

– стан та тенденції розвитку захищеності життєво важливих інтересів соціуму та його структур від зовнішніх та внутрішніх загроз⁴;

– система суспільних відносин і юридичних норм, що регулюють ці відносини з метою забезпечення суспільного спокою, недоторканності життя та здоров'я населення, нормальної праці і відпочинку громадян, нормальної діяльності державних і громадських організацій, установ та підприємств⁵;

– ситуація, при якій кому- або чому-небудь не існує загрози з боку кого- або чого-небудь; при цьому не виключається наявність одночасно кількох джерел небезпеки. Розрізняють два типи безпеки: гіпотетична відсутність небезпеки, самої можливості яких-небудь потрясінь і катаклізмів; реальна захищеність від небезпек, здатність надійно протистояти їм⁶;

– рівень захищеності життєво важливих інтересів людини, а також суспільства, держави, довкілля від реальних або потенційних загроз, що їх створюють антропогенні чи природні чинники⁷.

Досліджуючи зміст поняття «безпека», необхідно виходити не лише з його етимологічного змісту. При з'ясуванні сутності досліджуваної категорії доцільним є вивчення її автентичного та доктринального тлумачення.

Сьогодні автентичне тлумачення терміна «безпека» у чистому вигляді відсутнє. Але роз'яснення словосполучень, утворених із цим терміном, зустрічається в різних нормах вітчизняного права. Наприклад, у Законі України «Про основи національної безпеки України» національна безпека визначена як захищеність та наведений перелік об'єктів, які повинні бути захищеними для того, щоб була забезпечена національна безпека. Радіаційна безпека – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами і стандартами з безпеки. Громадська безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення, наприклад, футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки.

Незважаючи на те, що в жодному вітчизняному законі не наведене визначення власне терміна «безпека», воно розтлумачене в одному з Державних стандартів України – ДСТУ 2156 -93 «Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення основних понять», в якому закріплено, що безпека – це «відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди».

До речі, в законодавстві Російської Федерації (далі – РФ) розтлумачено значення терміна «безпека», яке наводиться в ч. 1 ст. 1 Закону РФ «Про безпеку»: «Безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз».

Проте слід зауважити, що значна кількість науковців намагається роз'яснити термін «безпека» у «чистому» вигляді. Причиною множинності тлумачення поняття «безпека» та її сутності стає динамічність і багатогранність трансформації усвідомлення проблем безпеки. Зміст цього терміна з'ясовували науковці різних галузей знань протягом кількох століть. Так, філософи епохи Відродження Н. Макиавеллі та Т. Гоббс у своїх творах визначали безпеку як «засіб колективного захисту» у війні «усіх проти усіх». У ті часи зазначена категорія розглядалась як основа держави; безпека, що гарантується державою, – засада виживання і розвитку людини «як істоти, цивілізованої дією смерті».

Сучасні погляди на досліджувану категорію можна об'єднати у декілька груп. Одні науковці розглядають безпеку як певний стан. Зокрема, Л. Б. Тиунова зазначає, що категорія «безпека» характеризує такий стан людського суспільства, за якого забезпечується нормальне його існування (виживання) та розвиток⁸. М. Д. Казаков вважає, що безпека – динамічно стійкий стан по стосовно несприятливих впливів і діяльність із захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, із забезпечення таких внутрішніх і зовнішніх умов існування, що гарантують можливість стабільного всебічного прогресу держави, суспільства й громадян⁹. В. А. Ліпкан

стверджує, що безпека – динамічно стійкий стан щодо несприятливих впливів і діяльність із захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, із забезпечення таких внутрішніх і зовнішніх умов існування держави, які гарантують можливість стабільного, всебічного прогресу суспільства та його громадян¹⁰. Отже, він фактично відтворив думку М. Д. Казакова з тією лише відмінністю, що серед суб'єктів не зазначив державу.

О. О. Бельков, досліджуючи понятійно-категоріальний апарат концепції національної безпеки, дійшов висновку, що безпека – це стан, тенденції розвитку й умови життєдіяльності соціуму, його структур, інститутів, за яких забезпечується збереження їх якісної визначеності з об'єктивно обумовленими інноваціями в ній і вільне, притаманне власній природі функціонування¹¹. В. П. Васьковська при визначенні категорії «безпека» надає перевагу традиційному напрямку та пропонує розуміти безпеку як стан захищеності певного об'єкта і забезпечення надійності його функціонування¹². Також традиційно визначив безпеку й В. С. Комісаров як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від негативних наслідків явищ соціального, природного або технічного характеру, а також підтримка рівня цієї захищеності¹³. Науковець певним чином розширив визначення, перерахував окремі явища, від яких повинні бути захищені об'єкти. Недоліком запропонованого визначення можна вважати чіткий перелік явищ. Свою позицію ми обгрунтовуємо тим, що світ динамічно розвивається й можуть з'являтися нові явища іншого, не визначеного досі характеру, які також загрожуватимуть безпеці. Тому обмеження визначення будь-яким чітким переліком певних категорій будь-яким чітким переліком певних категорій може призвести до часової обмеженості його використання.

В. Б. Карелін визначає безпеку як стан захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз¹⁴, тобто фактично відтворює законодавче визначення зазначеної категорії, закріплене в чинному законодавстві Росії. О. Белов у визначенні поєднує стан, тенденції розвитку та умови життєдіяльності. На його думку безпека – це стан, тенденції розвитку й умови життєдіяльності соціуму, його структур та інститутів, за яких забезпечується збереження їх якісної визначеності з об'єктивно обумовленими інноваціями у ньому і вільне, що відповідає власній природі та визначене ним, функціонування¹⁵. Запропоноване твердження викликає певні зауваження. Адже в ньому безпека визначається через тенденції розвитку та умови життєдіяльності, які, на наш погляд, є результатом суспільних взаємовідносин. Власне, цей результат і досягається за наявності або відсутності безпеки у суспільстві.

Вище зазначалося, що безпека розглядається не лише як загальноживана категорія, а й утворює багато спеціальних термінів. Її сутність досліджують також у межах різних галузей знань, зокрема, й юридичних. Наприклад, В. П. Тихий щодо кримінально-правової охорони визначає безпеку як такий стан предметів (явищ, діяльності, процесів), за якого відсутня (не загрожує) небезпека¹⁶. Крім цього, у юридичній літературі наводиться наступне поняття безпеки: «безпека» (анг. *safety, security*) – стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз¹⁷.

Отже, серед багатьох підходів до визначення дефініції «безпека» найбільш розповсюдженим можна визнати той, в якому безпекою визнається певний стан. Але таке отождолення безпеки зі станом викликає критичні зауваження, адже викладене розуміння фактично призводить до заперечення динамічного характеру розвитку системи. Проте будь-якій системі притаманна динаміка, навіть якщо вона негативного характеру.

Інша група дослідників розглядає безпеку як властивість (атрибут) системи. Наприклад, М. О. Лесков визначає безпеку як явище, тотожне гомеостазису системи, під яким прийнято розуміти тип динамічної рівноваги, характерний для складних саморегулюючих систем і станів з метою підтримання суттєво важливих для збереження системи параметрів у дозволених межах¹⁸. Завдяки властивості системи пізнавати небезпеки та запроваджувати заходи щодо їх запобігання або зменшення їх наслідків будь-яка система може функціонувати та розвиватися в будь-яких складних умовах (конфлікті, невизначеності, ризику).

Поряд із переліченими підходами до визначення дефініції «безпека» існує думка ще однієї групи науковців, які розглядають безпеку з точки зору специфічної діяльності. При цьому характер діяльності визначається по-різному, зокрема:

- нейтралізація реальних та потенційних загроз суспільству та державі¹⁹;
- виявлення, попередження, послаблення, усунення й відбиття небезпек та загроз, які здатні завдати неприпустимих збитків²⁰;
- забезпечення сприятливих умов для розвитку держави, захисту життєво важливих національних інтересів суспільства та держави, досягнення національних цілей²¹;
- забезпечення умов захищеності всього соціуму та біосфери від загрози знешкодження або збитків, які неможливо відшкодувати²².

Також у науці існує ще кілька менш розповсюджених підходів до визначення безпеки. Наприклад, Г. А. Туманов та В. І. Фрізко зазначають, що безпека являє собою сукупність опосередкованих джерелами підвищеної небезпеки відносин, які регулюються юридичними, технічними та організаційними нормами з метою запобігання й усунення загрози життю і здоров'ю людей, матеріальним цінностям та зовнішньому середовищу²³. О. О. Прокожев та В. І. Тепечин визначають безпеку як систему взаємодії суб'єктів та їх інтересів²⁴. В. Пироженко висловлює думку, що безпека – це, скоріше, не стан, а ступінь захищеності²⁵.

Наведені вище міркування дають підстави погодитись з думкою, що сучасним уявленням про безпеку притаманна значна розгалуженість. Науковці намагаються сформулювати таке визначення, яке б охопило всі її аспекти. Таким чином, на сьогодні в науці існує декілька панівних підходів до визначення безпеки – як ста-

ну та як захищеності, а також велика кількість дефініцій, в яких за основну приймається «сукупність відносин», «ступінь захищеності», «система взаємодії» тощо. Таке різноманіття у визначенні сутності одного й того феномена свідчить про емпіричний підхід у дослідженні безпеки. Тобто безпека розглядається не як об'єкт дослідження, а в контексті розв'язання, найчастіше практичних, завдань.

Вище було зазначено, що у державному стандарті (ДСТУ 2156-93) застосовується така характеристика, як «неприпустимість». Таку ж позицію висловлюють і деякі науковці, які заперечують ототожнення безпеки з відсутністю небезпеки, що часто зустрічається у словниках. Вони зазначають, що неможливо знайти ситуацію, в якій щодо певного суб'єкта відсутня будь-яка небезпека, тим більше – загроза. Проте пропонується вести мову про завдання неприпустимої шкоди. «Неприпустима шкода» в даному контексті розуміється як шкода, розмір якої є неприпустимим для стійкого функціонування об'єкта безпеки. Застосування такого підходу виявляється цікавим при визначенні фінансової безпеки. Адже виникнення лише фінансових загроз об'єктам безпеки не обов'язково може призвести до завдання їм хоча б якоїсь суттєвої шкоди. Якщо ж об'єктові завдано шкоду, розмір якої є неприпустимим для сталого існування об'єкта зі збереженням його первинних якісних показників, можна говорити про порушення стійкості функціонування об'єкта.

На підставі викладеного пропонуємо розуміти під **фінансовою безпекою** відсутність ризику ймовірного заподіяння неприпустимої шкоди фінансовій системі держави. Зважаючи на викладені вище положення ДСТУ 2156-93 можна стверджувати, що запропонований нами підхід до розуміння фінансової безпеки держави не суперечить вітчизняним нормам права.

При цьому фінансову систему держави ми визнаємо у загальноприйнятому розумінні – як сукупність відособлених, але взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, що відображають специфічні форми й методи обміну, розподілу і перерозподілу ВВП, систему фінансових органів та інститутів. Сферами фінансових відносин виступають фінанси домогосподарств та суб'єктів господарювання, державні фінанси, міжнародні фінанси та фінансовий ринок. Визначення сфер дає змогу виокремити складові фінансової системи загалом, до якої належать: фінансовий ринок (ринок грошей, кредитних ресурсів, цінних паперів та фінансових послуг); страхування (соціальне, майнове, особисте страхування, страхування підприємницьких ризиків та відповідальності); фінанси суб'єктів господарювання; державні фінанси (державний і місцеві бюджети; державні цільові фонди; державний кредит; фінанси державного сектору); міжнародні фінанси (фінанси міжнародних організацій, міжнародних фінансових інституцій; міжнародний фінансовий ринок).

¹ Скаунов Э. И. Международно-правовые гарантии безопасности государств. – М.: Международные отношения, 1983. – С. 11.

² Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. В. Т. Бусел – К., 2001. – С. 43; Новий тлумачний словник української мови. – Т. 3. – К.: Акапіт, 1999. – С. 115.

³ Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М.: Русский язык, 1984. – С. 40.

⁴ Экономическая и национальная безопасность: Учебник / Под ред. Е. А. Оместникова. – М., 2004. – С. 14.

⁵ Юридический энциклопедический словарь. – М.: Сов. энцикл., 1984. – С. 204.

⁶ Безопасность России. Правовые, социально-экономические и научно-технические аспекты. Словарь терминов и определений. – М.: МГФ «Знание», 1999. – С. 12.

⁷ Енциклопедія Сучасної України. – К., 2003. – Т. 2. – С. 385.

⁸ Тиунова Л. Б. Проблемы общесоциальной безопасности и правовая государственность // Правоведение. – 1991. – № 5. – С. 23.

⁹ Казаков Н. Д. Безопасность и синергетика (опыт философского осмысления). – М., 1999. – С. 62.

¹⁰ Ліпкан В. Націобезпекознавча парадигма // Право України. – 2003. – № 2. – С. 120.

¹¹ Бельков О. А. Понятийно-категориальный аппарат концепции национальной безопасности // Безопасность. Информационный сборник. – 1994. – № 3 (19). – С. 91.

¹² Васьюковська В. П. Право людини на безпеку та конституційно-правовий механізм його забезпечення : дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.02. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 18.

¹³ Комиссаров В. С. Терроризм, бандитизм, захват заложника и другие тяжкие преступления против безопасности общества. По новому УК РФ. – М.: «Кросна-Лекс», 1997. – С. 9.

¹⁴ Карелин В. Б. Экономическая безопасность предпринимательской деятельности: Практическое пособие. – М.: Институт безопасности предпринимательства, 1997. – 159 с.

¹⁵ Національна доповідь про стан навколишнього середовища в Україні у 1996 році. Скорочений виклад. – К., 1998 – С. 7–8.

¹⁶ Тихий В. П. Уголовная ответственность за нарушение правил безопасности обращения с общепасными предметами. – К.: УМКВО, 1989. – С. 6.

¹⁷ Юридическая энциклопедия / Под ред. Ю. М. Тихомирова. – М., 1997. – С. 47.

¹⁸ Лесков М. А. Гомеостатические процессы и теория безопасности // Безопасность. Информационный сборник. – 1994. – № 4 (20). – С. 60.

¹⁹ Иванов В. Н. Внутренние факторы безопасности / Проблемы безопасности и устойчивости социально-политического развития российского общества. – М.: Институт социально-политических исследований РАН, 1994. – С. 53.

²⁰ Серебрянников В. В., Дерюгин Ю. И., Ефимов Н. Н., Ковалев В. И. Безопасность России и армия. МИСПИ РАН, 1995. – С. 63.

²¹ Тимохин П. П. К Формированию концепции безопасности России // Безопасность. Информационный сборник. – 1993. – № 6 (12). – С. 30.

²² Чрезвычайная ситуация глобального характера и формирование современной теории безопасности // Социально-политические аспекты обеспечения государственной безопасности в современных условиях: Сб. статей. – М.: Граница, 1994. – С. 111.

²³ Туманов Г. А., Фришко В. И. Общественная безопасность и ее обеспечение в экстремальных условиях. Советское государство и право. – 1989. – № 8. – С. 21.

²⁴ Прохожев А. А. Национальная безопасность: к единому пониманию сути и терминов // Безопасность. – 1995. – № 9. – С. 11; Тепечин В. И. Социология национальной безопасности как «новая» парадигма социологического знания // Безопасность. – 1995. – № 3–4. – С. 90.

²⁵ Пироженко В. Методологія операціоналізації основних понять національної безпеки: гуманітарна складова // Політичний менеджмент. – 2006. – № 3. – С. 23.

Резюме

Розглянуто особливості тлумачення категорії «безпека» та її застосування у різних словосполученнях. Проаналізовано правові норми та погляди різних науковців щодо визначення зазначеної дефініції. Запропоновано авторське визначення категорії «фінансова безпека».

Ключові слова: безпека, фінанси, фінансова система, фінансова безпека.

Резюме

Рассмотрены особенности определения категории «безопасность» и ее использования в разных словосочетаниях. Проанализированы правовые нормы и взгляды разных ученых в отношении определения данной категории. Предложено авторское определение категории «финансовая безопасность».

Ключевые слова: безопасность, финансы, финансовая система, финансовая безопасность.

Summary

Were discussed specifics of determining category of "security" and options for its use in various word combinations. Analyzed the legal norms and views of the various scholars regarding the definition of this category. It was proposed to the author's definition of «financial security».

Key words: security, finance, financial system, financial security

Отримано 26.09.2012

Л. В. ТРОФІМОВА

Лариса Віталіївна Трофімова, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент Науково-дослідного інституту фінансового права НУДПС України

ФІНАНСОВЕ ПРАВО ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Сучасна теорія і практика потребує пошуку нових методологічних підходів у дослідженні фінансового права і його складових як складного історично сформованого явища правового буття. Фінансове право є необхідною умовою і ефективним засобом реалізації Конституції і законів України у сфері функціонування публічних фінансів у процесі фінансової діяльності держави. Бюджет будь-якої країни відображає її соціально-економічну і політичну природу та зміст фінансової діяльності.

Фінансове право як галузь права є складним поліструктурним динамічним утворенням. Правовідносини з приводу фінансів відображають економічні суспільні відносини, тому зміни в економічному розвитку країни безпосередньо впливають на процес структуризації цієї галузі¹. Як відомо, генератором діяльності держави виступають фінансові відносини. А за умов фінансової нестабільності у більшості сфер суспільного життя комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем формування й реалізації фінансової політики є, на нашу думку, актуальним. Якщо врахувати функції фінансової діяльності держави (утворення, розподіл і перерозподіл публічних доходів, використання публічних витратків, контроль за фінансовими ресурсами, емісія грошових знаків), то можна зрозуміти, що фінансова політика, маючи за мету досягнення балансу доходів і витрат та фінансової стабільності, не стоїть осторонь жодного напрямку, оскільки фінансова діяльність здійснюється різними методами. Методом фінансового правового регулювання є система прийомів, способів безперервного правового впливу на поведінку учасників фінансових відносин, на характер взаємозв'язків між ними та цілеспрямовані дії з використанням фінансових інструментів, важелів і стимулів.

Дослідження проблем правового регулювання процесу формування й реалізації фінансової політики, фінансових та бюджетних відносин, владних повноважень публічних органів, адміністрування податків, ор-